

ШЕДЕВР НАУКОВОЇ ФАНТАСТИКИ

ЧИ ЗМОЖЕ ЛЮДСТВО ВИЖИТИ?

Джон Віндем — культовий англійський письменник, визнаний майстер жанру, якого називають класиком світової фантастики, володар численних престижних міжнародних відзнак. Його твори стоять в одному ряду з такими шедеврами, як «Війна світів» Герберта Уеллса, «Я — легенда» Річарда Метісона та «Протистояння» Стівена Кінга.

Триффіди — рослини-хижаки, які мають здатність рухатися, чути й навіть мислити. Вони озброєні небезпечними жалами, що вражають жертву отрутою на відстані кількох метрів. Тривалий час триффідів масово розводили на спеціальних фермах заради цінних речовин, які ті виробляли. При цьому дотримувалися всіх можливих заходів безпеки. Але одного разу система вийшла з ладу.... Внаслідок потужного зорепаду більша частина людства осліпла. Ті, хто дивом не втратив зір, намагаються подолати наслідки катастрофи. Однак є дещо страшніше за руїни й хаос: триффіди вирвалися на свободу й розпочали жорстоке полювання на людей...

Справжній англійський апокаліпсис. Віндем, як і Герберт Уеллс, майстерно передає відчуття катастрофи та вторгнення... Недарма Стівен Кінг так захоплюється Джоном Віндемом.

Ремзі Кемпбелл, британський письменник

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-4552-5

9 786171 245525

Джон Віндем

ДЕНЬ ТРИФФІДІВ

ДЕНЬ ТРИФФІДІВ

Джон Віндем

**ДЕНЬ
ТРИФФІДІВ**

ДЕНЬ ТРИФФІДІВ

Джон Віндем

УДК 821.111
В48

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Wyndham J. The Day of the Triffids / John Wyndham. —
London : Penguin Books, 2008. — 272 p.

Переклад з англійської *Романа Ключка*

Дизайнер обкладинки *Іван Дубровський*

ISBN 978-617-12-4552-5
ISBN 978-0812967128 (англ.)

© John Wyndham Estate Trust, 1951
© Nemigo Ltd, видання українською
мовою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімей-
ного Дозвілля», переклад та ху-
дожне оформлення, 2018

Початок кінця

Коли день, який припадає на середу, за звуками схожий на неділю, то тут явно якісь проблеми, і дуже серйозні.

Я відчув це одразу ж, як прокинувся. Але коли я почав мислити трохи чіткіше, то зрозумів, що помиляюся. Хай там як, а дивним було те, що щось не так зі мною, а не з рештою світу. Але як це могло статися, я ще не розумів. Почекавши, я подзвонив у дзвоник. І тут я вже дістав перший об'єктивний доказ: здалеку почулися удари годинника, їх, здається, було вісім. Я підозріло й уважно прислухався. Невдовзі пролунав ще один годинник, його звуки були гучнішими й рішучішими. Він спокійно відбив восьму. Тепер я вже *зрозумів*, що справи кепські.

Як сталося, що я прогавив кінець світу, кінець цього світу, який я так близько знав протягом тридцяти років? Це сталося суто випадково, як і з багатьма іншими, хто вижив. Цілком природно, що в лікарні завжди чимало людей, і за законом середніх чисел ця доля випала мені приблизно за тиждень до того. Це могло статися й на тиждень раніше, і в такому разі я б цього вже не писав, бо мене б тут просто не було. Але доля розпорядилася так, що я не лише опинився на той момент у шпиталі, а й мої очі, та й, власне, вся голова, були перемотані бинтами — і тому я маю бути вдячний тим, хто встановлює ці середні числа. Однак тоді я лише сердився і питав, що в біса відбувається, оскільки був у цьому місці вже досить довго, аби розуміти, що годинник є найсакральнішою річчю в лікарні нарівні зі старшою медсестрою.

Без годинника це місце просто розвалилося б. Щосекунди хтось зв'язався з ним з приводу народження, смерті, дозування, годування, світла, розмов, роботи, сну, відпочинку, відвідування, одягання та вмивання — і до цього часу він встановлював, що хтось має мити мене рівно о 7.03. Це була одна з причин, чому я найбільше цінував окрему палату. У загальній вся ця процедура відбувалася б на годину раніше, що було геть зайвим. Але сьогодні годинники з різною точністю продовжували бити восьму з усіх боків, і все одно ніхто не з'являвся.

Мені дуже не подобалося миття губкою, я вважав цей процес марним, адже, маючи необхідну підтримку та ванну кімнату, без нього можна було б обійтися, але той факт, що він досі не відбувся, мене сильно збентежив. Крім того, зазвичай він передував сніданку, а я вже був голодний.

Можливо, я засмутився б з цього приводу будь-якого ранку, але сьогодні, у середу, 8 травня, це мало важливе значення особисто для мене. Я відчував подвійне хвилювання через відсутність цієї метушні та рутини, бо сьогодні мені мали зняти пов'язки.

Трохи помацавши наосліп, я знайшов кнопку електричного дзвінка і, натиснувши на неї, тримав цілих п'ять секунд, щоб знали, що я про них думаю. Чекаючи на роздратовану реакцію, яку мав викликати цей дзвінок, я продовжував прислухатися.

Раптом я зрозумів, що зовні, поза лікарнею, цей день теж звучить якось не так. Шум, який чувся, а точніше, не чувся знадвору, більше нагадував неділю, ніж сама неділя, і це знову привело мене до тями, бо я був абсолютно впевнений, що сьогодні середа, що б там не сталося.

Для мене так і залишилося загадкою, чому засновники лікарні Святого Мерріна вирішили звести свою установу на головній дорозі, що перетинає урядовий квартал, і тим прирекли своїх пацієнтів на постійне нервово напруження. Але для тих щасливчиків, на чії хвороби не впливала втома

від безперервного руху машин, це мало ту перевагу, що, лежачи в ліжку, вони не втрачали, так би мовити, зв'язку з потоком життя. Зазвичай повз із гуркотом мчали автобуси, намагаючись встигнути проїхати на сигнал світлофора. І свинячий вереск гальм та постріли глушників часто вказували на те, що їм це не вдавалося. А потім увесь цей потік, вирвавшись на волю, з гуркотом та ревінням починав рухатися вгору. Час від часу відбувалася коротка вистава: добрячий глухий удар, потім суцільний затор — ситуація, що надзвичайно хвилювала мене в моєму становищі, коли я міг судити про рівень проблем лише за кількістю лайки. Звичайно, ані вдень, ані здебільшого вночі не було жодного шансу, щоб у пацієнта зі Святого Мерріна виникло враження, що ця вся круговерть зупинилася тільки тому, що він особисто на якусь мить вийшов із гри.

Але цього ранку все було по-іншому. Все якось загадково змінилося, і від цього було тривожно. Не було чути ні шурхоту коліс, ні ревіння автобусів, ні взагалі будь-яких машин. Ні гальм, ні гудків, ні навіть цокоту копит тих небагатьох коней, які зрідка тут з'являлися. Та й тупотіння ніг людей, які в таку годину мали б поспішати на роботу, теж не було чути.

Що більше я прислухався, то дивнішим мені це все здавалося — і тим менше мені це подобалося. За ці десять хвилин я нарахував п'ять осіб, які йшли, вагаючись і човгаючи ногами, почув три голоси, що кричали щось незрозуміле вдалині, та істеричні ридання жінки. Не чути було туркотіння голубів чи цвірінчання горобців. Нічого, крім гудіння струму в дротах...

У душу почало заповзати тривожне, неприємне відчуття. Таке саме відчуття я переживав у дитинстві, коли починав уявляти, які чудовиська ховаються в темних кутках спальні; коли боявся висунути ногу з-під ковдри, щоб за неї не захопилося якесь страхіття з-під ліжка; навіть вимикача боявся торкнутися, аби щось на мене не скочило. І мені

довелося побороти це відчуття, так само як і тоді, коли я був дитиною в темряві. Це було не легше, ніж у дитинстві. Дивно, наскільки мало в нас дорослого, коли справа доходить до якихось випробувань. Ці первісні страхи все ще йшли поруч зі мною, чекаючи своєї миті, і ледь не дочекалися, просто тому що на очах в мене була пов'язка, а рух на вулиці зупинився...

Трохи зібравшись, я спробував мислити логічно. Чому *зупиняють* дорожній рух? Ну, зазвичай через те, що дорогу перекривають для ремонту. Дуже просто. Будь-якої миті можуть прийти робітники з пневмодрілями й додати звукового різноманіття багатостраждальним пацієнтам. А от далі мій логічний ланцюжок стикнувся з проблемами. Він звернув мою увагу на те, що не чути навіть віддаленого шуму машин, немає свистків потяга, пихкання буксира. Просто нічого, аж доки годинник не почав бити чверть по восьмій.

Спокуса підглянути — не більше, ніж підглянути, звичайно; просто аби зрозуміти, що взагалі трапилось — була величезною. Але я стримав себе. По-перше, це було не так просто зробити, як здавалося. Зняти пов'язку з очей було нелегко: на мене було намотано чимало пов'язок та бинтів. Але, що більш важливо, я боявся спробувати це зробити. Повна сліпота, що охоплювала мене більше тижня, добряче налякала мене, щоб я ризикував спробувати щастя зі своїм зором. Так, мені мали зняти пов'язки, але це повинні були робити при спеціальному, тьмяному освітленні й остаточно їх зняли б лише за умови, що стан моїх очей буде задовільний. Я не знав, чи це так. Може, мій зір порушено назавжди. А може, я взагалі не зможу бачити. Я ще не знав...

Я лайнувся і знову натиснув кнопку дзвінка. Це трохи заспокоїло мене.

Схоже було, нікого не цікавили дзвінки. Мене почало охоплювати не тільки хвилювання, а й злість. Хай там як, а бути залежним принизливо, а ще гірше, коли немає на

кого покластися. Мій терпець урвався. Я вирішив, що щось із цим потрібно робити.

Якщо я закричу і зчиню страшенний галас, то хтось-таки має з'явитися і сказати, що вони про мене думають. Я відкинув простирadlo і виліз із ліжка. Я ніколи не бачив кімнати, в якій був, і хоча на слух я добре знав, де двері, їх все одно було не так легко знайти. Здається, там було кілька загадкових і зайвих перешкод, але я відбувся тим, що вдарився об них пальцем ноги та гомілкою. Я висунув голову у дверний прохід.

— Агов! — гукнув я. — Я хочу поснідати. Кімната сорок вісім!

Якусь мить нічого не відбувалося. А потім звідусіль заволали голоси. Здавалося, їх сотні, але жодного слова неможливо було розібрати. Це було так, ніби я поставив платівку із записом шуму натовпу — і цей натовп був у злому гуморі. В голові промайнула жахлива думка: а раптом мене перевезли до божевільні, доки я спав, і це взагалі не лікарня Святого Мерріна? Ці голоси просто здавалися мені якимись ненормальними. Я швидко зачинив двері через цей галас і навпомацки пішов до ліжка. У той момент ліжко здавалося мені єдиною безпечною та заспокійливою річчю в цій загадковій ситуації. Ніби підкреслюючи це, пролунав звук, що завадив мені натягнути на себе простирadla. З вулиці почувся крик, божевільний і заразливо страшний. Людина прокричала тричі, а коли замовкла, то здавалося, що крик і досі лунає в повітрі.

Я здригнувся. На чолі під пов'язками виступив піт. Тепер я зрозумів, що відбувається щось страшне й жахливе. Я більше не міг витерпіти ізоляції та безпорадності. Я повинен був знати, що відбувається навколо мене. Я торкнувся пов'язок, але, взявши пальцями за шпильки, зупинився...

А що як лікування не принесло успіху? Що як, знявши пов'язки, я зрозумію, що все одно нічого не можу бачити? Це буде ще гірше, в сотню разів гірше...

Мені бракувало сміливості виявити, та ще й сам на сам, що мій зір не вдалося зберегти. А якщо його й зберегли, то чи безпечно тримати мої очі без пов'язки?

Я відсмикнув руки і ліг на спину. Я скаженів від себе і від цього місця й бурмотів якись дурні, ледь чутні прокляття.

Минув, мабуть, ще деякий час, перш ніж я знову зміг прийти до тями, але трохи пізніше знову зловив себе на думці, що шукаю можливі пояснення тому, що відбувається. Жодних пояснень я не знайшов. Але я був абсолютно переконаний, що сьогодні середа, хай би які пекельні парадокси не відбувалися. Адже минулий день був дуже знаменним, і я готовий заприсягтися, що з того часу минуло не більше однієї ночі.

У хроніках ви прочитаєте, що у вівторок, 7 травня, через земну орбіту проходила хмара уламків від комети. Ви можете навіть повірити в це, якщо хочете, як це зробили мільйони. Можливо, так і було. Я цього довести жодним чином не зможу. Я був не в змозі бачити те, що відбувалося, але маю щодо цього власні припущення. Усе, що я насправді знаю про цю подію, полягає в тому, що я мав провести вечір у своєму ліжку, слухаючи розповіді свідків про те, що вони час від часу називали найвидатнішим небесним явищем.

А до того як усе це почалося, ніхто й слова не чув про цю так звану комету або її уламки...

Не розумію, навіщо це транслювали по радіо, якщо взяти до уваги те, що кожен, хто міг ходити, шкутильгати або хоча б бути перенесеним на ношах, уже був надворі або біля вікна, спостерігаючи за цим найбільшим безкоштовним феєрверком. Але трансляція відбувалася, допомагаючи мені ще краще усвідомити, що це означає — бути незрячим. Я почав думати, що якщо лікування буде невдалим, то краще мені накласти на себе руки, ніж так жити далі.

У випусках новин повідомляли, що попередньої ночі в каліфорнійському небі спостерігалися загадкові яскраво-зелені спалахи. Але в Каліфорнії стільки всього відбу-

валося, що нікого це надто не зацікавило. Та згодом, коли в подальших повідомленнях почали знову й знову говорити про ці уламки комети, вони привернули увагу.

З усього Тихоокеанського узбережжя надходили свідчення про ці зелені метеори, що зробили ніч настільки яскравою, «часом ллючись такими численними потоками, що здавалося, ніби навколо нас крутиться все небо». І так воно, мабуть, і було, якщо подумати.

Коли ніч рушила на захід, блиск вистави анітрохи не зменшився. Іноді зелені спалахи з'являлися ще до того, як наставала темрява. Диктор, розповідаючи про це явище в шестигодинному випуску новин, радив нікому не пропускати цього дивовижного видовища. Також він згадав, що це явище створює перешкоди для радіоприйому на коротких хвилях, але на середні хвилі, на яких і транслювали цю передачу, як і на телебачення, це не впливає. У його порадах не було потреби. Усі в лікарні були в захваті від цього видовища, і мені здавалося, що навряд чи хтось його прогавить, крім мене самого.

Медсестра, яка принесла мені вечерю, теж розповідала про це (ніби радіокоментарів мені було мало):

— Небо просто наповнене зорями, що падають, — казала вона. — Усе яскраво-зелене. Через це на людські обличчя дивитися моторошно. Усі спостерігають за ними на вулиці, і часом стає так світло, ніби вдень, тільки колір не той. Час від часу з'являються такі яскраві зірки, що на них і дивитися боляче. Кажуть, такого раніше ніколи не було. Як прикро, що ви цього не можете бачити.

— Авжеж, — різко погодився я.

— Ми відсунули всі штори в палатах, щоб кожен міг подивитися, — продовжувала вона. — Якби у вас не було цих пов'язок, то ви бачили б чудове видовище.

— О, — сказав я.

— Але надворі дивитися все ж таки краще. Кажуть, що тисячі людей в парках і на Гемпстедській пустці зібралися,

щоб усе це побачити. І на дахах будинків теж повно людей, які стоять і дивляться в небо.

— І як довго це триватиме? — ввічливо спитав я.

— Не знаю, але кажуть, що зараз вже не так яскраво, як було в інших місцях. І все ж навіть якби вам і зняли сьогодні бинти, то навряд чи дозволили б на це дивитися. Вам треба спочатку звикнути до світла, а деякі з цих спалахів дуже яскраві. О-о-о-о!

— Що таке? — поцікавився я.

— Так зблиснуло — вся кімната була в зеленому світлі. Шкода, що ви цього не можете бачити.

— І не кажіть, — погодився я. — А тепер ідіть звідси, панночко.

Я намагався слухати радіо, але воно так само охало й ахало, та ще «тішило» ввічливими голосами, які верзли нісенітничі про це «чудове видовище» та «унікальне явище», аж доки в мене не з'явилося відчуття, що весь світ гуляє на вечірці, куди лише мене не запросили.

Але ніяких інших розваг у мене не було, бо радіомережа лікарні мала тільки одну програму — хочеш слухай, а хочеш — вимикай. За деякий час я зрозумів, що видовище добігає кінця. Диктор радив подивитися на це явище всім, хто ще не встиг побачити, бо потім доведеться жалкувати все життя, що вони прогавили таку подію.

Мені здавалося, що всі намагаються переконати мене в тому, ніби я зневажив те, заради чого взагалі з'явився на світ. Зрештою мене вже почало нудити від цього, і я вимкнув радіо. Останнє, що я почув — це те, що метеори швидко зникають і за кілька годин ми, ймовірно, вийдемо з поясу уламків.

Я анітрохи не сумнівався, що все це було минулого вечора, бо якби раніше, я мав би бути дуже голодним. Гарзд, і що ж це тоді *було*? Невже вся лікарня і все місто так добре провели час вночі, що й досі не прийшли до тями?

На цій думці мене перервав хор годинників, які почали бити дев'яту. Я втретє щосили натиснув на кнопку дзвінка.

Трохи зачекав, але почув лише якийсь глухий шум за дверима. Він складався з виття, повзання та човгання, що час від часу переривалося високим голосом десь вдалині.

Але в мою палату й досі ніхто не зайшов.

На цей момент я знову почав сповзати в паніку. Мене охоплювали неприємні фантазії, мов у дитинстві. Я зрозумів, що знову очікую, як відчиняться невидимі двері й всередину заповзуть якісь жахливі істоти — насправді в мене вже не було абсолютної впевненості і в тому, що хтось чи щось вже не пролізло і не блукає по кімнаті...

Не те щоб я справді був схильний у таке вірити... Це все клятві пов'язки, що були в мене на очах, і мішанина голосів, які відгукнулися на мій крик у коридорі. Але мене точно охопив переляк — а варто лише злякатися, як страх починає рости. І зараз він уже переріс той момент, коли його можна позбутися насвистуванням або співом.

Врешті-решт я відверто запитав себе: чого я боюся більше — поставити під загрозу свій зір, знявши пов'язки, чи залишатися далі в темряві наодинці зі страхами, які зростають щохвилини?

Якби це сталося день чи два тому, не знаю, що я зробив би (цілком ймовірно, що те саме), але цього дня я принаймні міг сказати собі:

— Ну, дідько, хіба ж може зашкодити здоровий глузд. Зрештою, пов'язки мають зняти сьогодні. Я ризикну.

Одне можу сказати на свій захист. Я не був настільки переляканий, щоб зривати їх різко. Мені вистачило глузду й самоконтролю встати з ліжка і опустити штори, перш ніж я взявся за шпильки.

Тільки-но я зняв бинти і зрозумів, що можу бачити при слабкому світлі, я відчув неймовірно полегшення. Проте одразу ж після цього я пересвідчився, що ані під ліжком, ані будь-де немає якихось зловмисних людей чи речей і підпер стільцем дверну ручку. Після цього я відчув себе набагато впевненіше. Цілу годину я змушував себе поступово

звикати до денного світла. До кінця цієї години я зрозумів, що завдяки швидкій першій допомозі, а пізніше — хорошому лікуванню, мої очі бачать так само добре, як завжди.

Але до мене й досі ніхто не зайшов.

На нижній полиці тумбочки лежали темні окуляри, покладені туди для мене заздалегідь. Я обережно начепив їх, перш ніж підійти до вікна. Нижня його частина не була відчинена, тому вид був обмежений. Виглядаючи вниз та в боки, я зміг побачити одного чи двох чоловіків, які якимось дивно рухалися вулицею. Але що найбільше вразило мене просто відразу — це те, наскільки добре все видно: навіть віддалені верхівки дахів на протилежному боці вулиці. А потім я помітив, що не димить жоден димар — ні маленький, ні великий...

Мій одяг був акуратно розвішений у шафі. Вдягнувшись, я став почуватися набагато краще. У портсигарі ще лежало кілька сигарет. Я прикурив одну і поступово почав переходити до того стану, коли я вже не розумів, чому ледь не запанікував, хоча ця ситуація і досі здавалася мені дивною.

Зараз важко відновити в пам'яті погляди тих днів. Сьогодні ми маємо більше покладатися на власні сили. Але тоді було так багато регламентації, все було настільки взаємопов'язано. Кожен із нас так неухильно виконував свою маленьку роль у правильному місці, що було легко помилитися звичкою та звичаєм, прийнявши їх за природний закон, і тому клопотів більшало, якщо якийсь порядок порушувався.

Коли ти прожив півжиття у певному стилі, швидко звикнути до змін неможливо. Озираючись на тодішній час, розумієш, скільки ми не знали і не хотіли знати про наше повсякденне життя. Це приголомшує, а часом навіть шокує. Наприклад, я практично нічого не знав про такі звичайні речі, як те, звідки потрапляла до мене їжа, звідки з'являлася свіжа вода, як виготовляли одяг, який я носив, і яким чином каналізація підтримувала міста в нормаль-

ному санітарному стані. Нашим життям опікувалася величезна кількість фахівців, кожен з яких займався своєю справою з більшою чи меншою ефективністю, і очікував, що інші робитимуть те саме. Тому мені здавалося неймовірним, що лікарню міг охопити повний безлад. Я був упевнений, що хтось і десь усім керує, але, на жаль, забув про палату № 48.

Утім, коли я знову підійшов до дверей і визирнув у коридор, я був змушений усвідомити, що те, що сталося, мало набагато серйознішу вагу, ніж єдиний мешканець палати № 48.

Нікого не було видно, але здалеку звідусіль чувся постійний шум голосів. Також було чути, як хтось човгає, іноді лунав гучніший голос, але такого галасу, як тоді, коли я кричав, не було. Цього разу я не кричав. Я обережно вийшов. Чому обережно? Не знаю. Щось примусило мене до обережності.

У цій будівлі звуки легко відбивалися від стін, тож важко було визначити, звідки вони лунають, але один кінець коридору закінчувався затемненими балконними дверима, крізь які видно було поручні балкона, тож я пішов в інший бік. Зайшовши за ріг, я побачив, що залишив крило з приватними палатами і вийшов у ширший коридор.

Спочатку я подумав, що він порожній, але, рушивши вперед, побачив, як якась постать вийшла з тіні. Це був чоловік у чорному піджаку та смугастих штанах, на його плечі був накинутий білий бавовняний халат. Я вирішив, що це один з лікарів, але було дивно, що він рухається навпомацки вздовж стіни.

— Вітаю, — сказав я.

Він різко зупинився і озирнувся. Обличчя в нього було сіре й перелякане.

— Хто ви? — невпевнено спитав він.

— Мене звати Мейсен, — сказав я йому. — Вільям Мейсен. Я пацієнт з палати № 48. Я прийшов дізнатися, чому...

— Ви можете бачити? — різко перервав мене він.

— Звичайно, можу. Не гірше, ніж будь-коли, — запевнив я його. — Це чудова робота. Ніхто не прийшов зняти пов'язки, тож я зробив це сам. Думаю, що не завдав ніякої шкоди. Я взяв... — але він знову перервав мене:

— Будь ласка, проведіть мене до мого кабінету. Я маю негайно зателефонувати.

Я повільно доганяв, що до чого, але відтоді, як я прокинувся вранці, все мене дивувало.

— Де це? — спитав я.

— П'ятий поверх, західне крило. На дверях табличка «Доктор Соумс».

— Гаразд, — сказав я, — а зараз ми де?

Чоловік похитав головою з боку в бік, його обличчя стало напруженим і розгніваним.

— Та звідки ж мені в біса знати? — різко сказав він. — Ви маєте очі, трясця вашій матері, от і скористайтесь ними. Хіба ви не бачите, що я сліпий?

Нічого в ньому не свідчило про те, що він сліпий. Його очі були широко розплющені і дивилися просто на мене.

— Зачекайте хвилинку, — сказав я. Я подивився навколо, потім помітив величезну п'ятірку на стіні навпроти ліфту, повернувся до нього і сказав:

— Добре. Візьміть мене за руку, — розпорядився він. — Потрібно повернути праворуч, коли ви виходите з ліфта. Потім у перший коридор ліворуч, і там треті двері.

Я виконав усі інструкції. По дорозі ми нікого не зустріли. У кімнаті я підвів його до столу і передав йому слухавку. Він прислухався кілька секунд. Потім помацав на столі, доки не знайшов увесь апарат і нетерпляче його потрусив. Вираз його обличчя повільно змінився. Роздратування та занепокоєння зникли. Тепер він був просто втомленим, дуже втомленим. Він поклав слухавку на стіл. Кілька секунд він стояв тихо — здавалося, ніби він дивиться на протилежну стіну. А потім озирнувся.

— Усе марно, не працює. Ви ще тут? — додав він.

— Так, — сказав я.

Його пальці намацали край столу.

— Куди я стою обличчям? Де це кляте вікно? — вимогливо і знову роздратовано запитав він.

— Просто у вас за спиною, — сказав я.

Він розвернувся і рушив у вказаному напрямку, простягнувши перед собою руки. Потім обережно намацав підвіконня та стіни і трохи відступив.

Перш ніж я встиг зрозуміти, що до чого, він піднявся і стрибнув, розбивши скло...

*

Я не став дивитися вниз. Зрештою, це був п'ятий поверх.

Перш ніж піти далі, мені довелося посидіти в кріслі. Я витягнув одну сигарету з пачки, що лежала на столі; мої руки тремтіли, коли я її прикурив. Я посидів тут кілька хвилин, перш ніж заспокоївся і дав нудоті вщухнути. Коли мені полегшало, я встав і повернувся до того місця, де я його знайшов. Але коли дістався туди, то все одно ще почувався не надто добре.

У кінці широкого коридору я побачив двері охорони. Скло матове, за винятком двох овалів на рівні обличчя. Я подумав, що хтось має бути на чергуванні, а отже, можна й повідомити про лікаря.

Я відчинив двері. Всередині було доволі темно. Вочевидь, штори опустили ще після того, як вчорашнє нічне видовище завершилося, і досі не підняли.

— Сестро? — спитав я.

— Її тут немає, — відповів чоловічий голос. — І, що гірше, — він далі, — її тут немає вже кілька годин, чорт забирай. Ти не можеш підняти ці кляті штори, друже, і впустити сюди трохи світла? Не розумію, що сьогодні відбувається в цьому клятому місці.

— Гарзд, — погодився я.

Навіть якщо все в цьому місці пішло шкереберть, я не бачив жодної причини, чому нещасні пацієнти мають лежати в темряві.

Я підняв штори на найближчому вікні й до кімнати ввірвався сніп сонячного світла. Це була хірургічна палата, де лежало чоловік із двадцять, усі прикуті до ліжка. В основному вони мали покалічені ноги, судячи з усього, було і кілька ампутацій.

— Годі дурня клеїти, хлопче, розберися вже з тими шторами, — сказав той самий голос.

Я повернувся і подивився на чоловіка, який говорив. Це був смаглявий, кремезний чоловік із зашкарублюю від вітру шкірою. Він сидів у ліжку, дивлячись просто на мене, і на світло. Здається, його очі дивилися просто на мене, так само, як і очі його сусіда, і сусіда його сусіда...

Кілька секунд я дивився на них, перш ніж все зрозумів. А потім сказав:

— Я... вони... здається, їх заклинило. Піду пошукаю когось, хто б допоміг.

І з цими словами вибіг з палати.

Мене знову почало трусити, вгамувати це можна було, лише випивши чогось міцного. Я починав розуміти, що сталося. Але мені важко було повірити, що *всі* люди в тій палаті були сліпі, і цей лікар, і все ж...

Ліфт не працював, тож я спустився сходами. На наступному поверсі я взяв себе в руки, і набрався сміливості, щоб зазирнути до іншої палати. Усі ліжка там були розкидані. Спершу я подумав, що тут нікого немає, але виявилось, що це не так. На підлозі лежали двоє чоловіків у піжамах. Один був просочений кров'ю з невилікуваної рани, а другого, здається, вразив якийсь приплив крові. Обидва були мертві. Решта пацієнтів утекли.

Знову опинившись на сходах, я зрозумів, що більшість невиразних голосів, що їх я чув увесь час, лунали знизу,

і зараз вони були гучніші й ближчі. Якусь мить я завагався, але, здається, ніщо не заважало мені продовжити спускатися.

На наступному повороті я ледь не перечепився через чоловіка, який лежав у мене на дорозі в тіні. Внизу сходового маршу лежав хтось, хто таки встиг через нього перечепитися і розстрошив голову об кам'яні сходи.

Нарешті я дістався останнього повороту, звідки видно було вестибюль. Мабуть, усі, хто був здатен пересуватися, інстинктивно прямували до цього місця, щоб покликати на допомогу або вибратися назовні. Можливо, дехто і зміг вийти. Одна половина головних вхідних дверей була широко відчинена, але більшість людей не могли знайти її. Щільний натовп з чоловіків та жінок, які майже всі були в лікарняних піжамах, повільно й безпорадно кружляв вестибюлем. Тих, хто був біля стін, притискали до мармурових кутів чи декоративних виступів. Дехто з них був розчавлений і вже не міг дихати. Скрізь було видно, як люди спотикаються. Якщо тиск натовпу дозволяв їм упасти, піднятися в них було мало шансів.

Це місце нагадувало... ну ви побачили б у ньому подібність до картин Гюстава Доре про грішників у пеклі. Але Доре не міг додати туди звуки — ридання, приглушені стогони та час від часу відчайдушні крики.

Я зміг витримати це не більше однієї-двох хвилин і потім знову побіг сходами нагору.

Я відчував, що щось повинен із цим зробити. Вивести їх на вулицю або принаймні покласти край цьому жахливому повільному кружлянню. Але одного погляду було достатньо, що цього не варто й сподіватися. Крім того, якби я й мав це зробити і зробив би — що далі?

Якийсь час я сидів на сходинках, намагаючись прийти до тями і обхопивши голову руками; весь цей час у моїх вухах лунав цей жахливий конгломерат звуків. Потім я почав шукати і знайшов інші сходи. Це були службові сходи, що вели на задній двір.

Можливо, я не надто добре розповідаю про цю частину. Але тоді ця ситуація була для мене настільки несподіваною та приголомшливою, що я свідомо намагався забути деталі. Тоді я почувався так, ніби це жахливий сон, а я відчайдушно, але марно намагаюся прокинутися. Вийшовши надвір, я все ще відмовлявся вірити тому, що бачив.

Але в одному я був абсолютно впевнений. Реальність це чи страшний сон, але мені ще ніколи так сильно не хотілося випити.

На бічній вулиці за воротами нікого не було, але майже навпроти стояв паб. Зараз я можу навіть назву його згадати — «Аламейн Армз». На ньому була вивіска з портретом, схожим на віконта Монтгомері, що висіла на залізному кронштейні, а нижче — двері, одна половинка яких була відчиненою.

Я рушив просто до нього.

Коли я зайшов до паба, то на якусь мить мене охопило заспокійливе відчуття, ніби все нормально. Тут все було прозаїчно й знайомо, як у десятках інших подібних закладів.

Хоча біля входу нікого не було, у барі, за рогом, явно щось відбувалося. Я чув, як хтось важко дихає. Потім почувся звук корка, що його витягли з пляшки. І якийсь голос зауважив:

— Джин, тряся! Хай іде під три чорти!

Почувся дзенькіт розбитого скла. Голос п'яно захихотів.

— Кляте дзеркало. А, все одно, нащо мені тепер дзеркала? — вискочив другий корок.

— Знову цей клятий джин, — ображено поскаржився голос. — Хай іде під три чорти!

Цього разу пляшка вдарилася об щось м'яке і впала на підлогу. Булькаючи, з неї стало виливатися спиртне.

— Агов! — крикнув я. — Я хочу випити.

Запала тиша. А потім:

— Ви хто? — обережно спитав голос.

— Я з лікарні, — сказав я. — Хочу випити.

— Щось я не пам'ятаю вашого голосу. Ви можете бачити?

— Так, — відповів я.

— Ну тоді, заради всього святого, лікарю, перелізьте через бар і знайдіть мені пляшку віскі.

— О, цим я можу вилікувати, — сказав я.

Я піднявся і зайшов за ріг. Там стояв пузатий, червонопикий чолов'яга з посивілими, обвислими, мов у моржа, вусами, вдягнений лише в штани та сорочку без комірця. Він уже добряче налигався. Тримаючи в руці пляшку, він, мабуть, вагався — відкоркувати її чи використати як зброю.

— Якщо ви не лікар, то хто ж тоді? — спитав він із підозрою в голосі.

— Був пацієнтом, — сказав я. — Але напиться хочеться не менше, ніж лікареві, — і додав: — Це ж у вас джин там?

— А, оце! Джин! — сказав він і жбурнув пляшку геть. Вона з жвавим дзенькотом полетіла у вікно.

— Дайте мені он той штопор, — сказав я йому.

Я зняв з полиці пляшку віскі, відкоркував її і дав йому склянку. Собі я налив міцного бренді, додавши туди зовсім трошки содової, потім випив ще. Після цього мої руки перестали так сильно тремтіти.

Я глянув на свого компаньйона. Він пив віскі нерозведеним, просто з пляшки.

— Ви ж так нап'єтесь, — сказав я.

Він зупинився і повернувся до мене. Я міг би заприсягатися, що його очі дійсно бачили.

— Нап'юся? Та я *вже* п'яний, — з презирством відповів чоловік.

Він був настільки правий, що я навіть не став коментувати. Трохи подумавши, він оголосив:

— Я повинен напиться. Повинен напиться у свинячий хвостик, — він нахилився ближче. — Ви це розумієте? Я сліпий. От прокляття, я сліпий, мов кажан. *Усі* сліпі,

мов кажани. За винятком вас. От чому ви не осліпли, мов кажан?

— Не знаю, — відповів я.

— Це все клята комета, к... Он, трясця, що вона накоїла. Зелений феєрверк — а тепер усі сліпі, мов кажани. А ви б-бачили цей зелений ф-феєрверк?

— Ні, — зізнався я.

— Он як. Так і є. Ви не бачили цього — і ви не сліпий. А всі, хто бачили, — він махнув рукою, — всі сліпі, мов кажани. Я ж кажу, це кляті комети.

Я налив собі третю склянку бренді, питаючи себе, чи не каже він правду.

— Усі сліпі? — повторив я.

— Так, трясця. Усі. Можлив-во, всі на світі, крім в-вас, — додав він, ніби це занадто пізно спало йому на думку.

— Звідки ви знаєте? — спитав я.

— Ц-це просто. Послухайте, — сказав він.

Ми стали поруч, спираючись на шинквас загидженого паба, і прислухалися. Знадвору нічого не було чути, лише шурхіт брудних газет, які вітер гнав порожніми вулицями. Такої тиші в цих місцях не було з тисячу років або й більше.

— Розумієте, про що я кажу? Ц-це ж очевидно, — сказав чоловік.

— Так, — повільно сказав я. — Розумію.

Я вирішив піти далі, та не знав куди. Але я мусив дізнатися більше про те, що відбувається.

— Ви власник? — спитав я його.

— Х-х-хто я? — наїжачився він.

— Просто я маю комусь заплатити за ці три подвійні бренді.

— А, забудьте.

— Але ж послухайте...

— Забудьте, кажу. З-знаєте чому? Н-навіщо небіжчикові гроші? А в такому лайні, як зараз, я і є небіжчиком. Просто трохи більш п'яним.

Він мав досить міцний вигляд як на свій вік, і я сказав йому про це.

— І що ж гарного в тому, щоб жити сліпим, мов кажан? — агресивно спитав він. — Це лайно, от що сказала моя дружина. І вона мала рацію: навіть у неї виявилось більше сміливості, ніж у мене. Коли вона зрозуміла, що діти теж сліпі, то що вона зробила? Поклала їх разом з собою на ліжко й увімкнула газ. Ось що вона зробила. А в мене духу забракло їх не кинути. У неї, моєї дружини, було більше мужності, ніж у мене. Але я скоро до них приєднаюся. Скоро я їх підтримаю — коли достатньо вип'ю.

Що тут можна було сказати? Що б я не сказав, це лише зіпсувало б йому настрій. Врешті-решт він навпомацки рушив до сходів і зник нагорі з пляшкою в руці. Я не намагався зупинити його або піти слідом. Я просто подивився йому вслід. Потім я допив бренді і вийшов на тиху вулицю.

Поява трифідів

Це розповідь про моє особисте життя. У ній ідеться про багато речей, які зникли назавжди, але я не можу розповісти про них, не використовуючи слів, якими ми називали ці зниклі речі, тому мені доведеться їх вживати. Але навіть для того, щоб ви могли зрозуміти той час, коли відбувалися ці події, мені доведеться повернутися набагато раніше від того моменту, де я почав.

Коли я був дитиною, ми — батько, мати і я — жили в південному передмісті Лондона. У нас був маленький будинок, який мій батько утримував, сумлінно виконуючи свої обов'язки у податковому управлінні, і садок, де він працював ще старанніше влітку. Ми мало чим відрізнялися від десяти чи дванадцяти мільйонів людей, які жили тоді в Лондоні та околицях.

Мій батько був одним із тих людей, які вміють з блискучою швидкістю підрахувати цілу колонку чисел — навіть маючи на увазі безглузду монетну систему, яку використовували в ті часи, тож для нього було цілком природно вирішити, що я стану бухгалтером. У підсумку моя нездатність здобути однакову суму тих самих доданків стала для нього і загадкою, і розчаруванням. Саме так — і загадкою, і розчаруванням. І кожен із численних учителів, які намагалися втовкмачити мені, що в математиці відповіді отримують лише за допомогою логіки, а не якогось езотеричного натхнення, змушені були махнути на мене рукою, переконавшись, що я не маю здібностей до обчислень. Мій батько

читав мої шкільні табелі з похмурим обличчям, хоча з інших предметів я навряд чи заслуговував на таке ставлення. Думаю, що він керувався такою логікою: немає здібностей до обчислень = немає уявлення про фінанси = немає грошей.

— І гадки не маю, що ми будемо з тобою робити, — казав він. — Чим ти *хочеш* займатися?

І до тринадцяти або чотирнадцяти років я хитав головою, з сумом усвідомлюючи свою неповноцінність, і зізнавався, що не знаю.

І тоді вже хитав головою мій батько.

Для нього світ ділився на адміністративних працівників, які заробляють власним розумом, і тих, хто до них не належить, а отже, працює у бруді. Не знаю, як він примудрився зберегти ці уявлення, що застаріли ще за століття до нього, але моє раннє дитинство було такою мірою просочене ними, що лише пізніше я усвідомив: кепські математичні здібності не конче віщують мені долю двірника або посудомийки. Мені не спадало на думку, що предмет, який дуже цікавив мене, може допомогти мені зробити кар'єру — а мій батько навіть не помічав, або якщо й помічав, то не звертав уваги на те, що я завжди мав добрі оцінки з біології.

Фактично, поява триффідів вирішила нашу дилему. Насправді вони зробили для мене набагато більше. Вони забезпечили мене роботою і дали можливість непогано заробляти. Але було й кілька випадків, коли вони мало не забрали в мене життя. З іншого боку, саме вони мені його й зберегли, адже укус триффіда вклав мене на лікарняне ліжко під час цієї катастрофічної події з «уламками комети».

У книжках викладено доволі багато незграбних гіпотез про раптову появу триффідів. Більшість з них — нісенітниця. Звичайно, вони не з'явилися спонтанно, як у це вірило багато простодушних людей. Не були вони й прикладом Божої карі — провісниками лиха, що настане, якщо світ не зміниться і не поводитиметься пристойно. Цю теорію теж підтримує багато людей. Не потрапило їхнє

насіння і з космосу — як зразок жажливих форм життя, які є на планетах із менш сприятливими умовами — принаймні я радий, що цього не сталося.

Я знав про це більше за інших людей, позаяк триффіди були моєю професією, а фірма, де я працював, мала дуже тісний, якщо не прямий стосунок до їхньої появи на публіці. І все ж їхнє походження так і залишається незрозумілим. На мою думку, якщо її варто брати до уваги, вони стали наслідком серії геніальних біологічних утручань, причому, ймовірно, за все, випадкових. Де б вони не виникли, але в регіоні, звідки вони родом, вони повинні були мати добре описаних предків. Зрештою, хай там як, але ті, хто мав би краще знати про такі речі, не оприлюднили жодних авторитетних заяв. Причини цього, звичайно ж, слід шукати в тодішніх політичних реаліях.

Світ, у якому ми тоді жили, був просторим, і більшість цих обширів можна було подолати практично без проблем. Його з'єднували дороги, залізниці та судноплавні шляхи, що дозволяли людині безпечно і комфортно пересуватися на відстані у тисячі миль. А якщо ми хотіли подорожувати ще швидше, і могли собі це дозволити, то сідали на літак. У ті часи не було потреби користуватися зброєю чи іншими запобіжними заходами. Ви могли відправитися, куди забажаєте, і нічого вам би не перешкодило, крім багатьох формальностей та правил. Такий приручений світ зараз здається утопією. І все ж така ситуація була на території, що займала п'ять шостих земної кулі, хоча одна шоста мала знову ж таки дещо інший вигляд.

Молодим людям, які ніколи цього не знали, мабуть, важко уявити такий світ. Можливо, цей час навіть схожий на «золоту добу», хоча люди, які тоді жили, так не вважали. Або, можливо, вони подумують, що впорядкована та майже повністю оброблена Земля — це щось нудне. Але це не так. Тогочасний світ був захопливим місцем — принаймні для біолога. Щороку ми відсували межу, за якою не можуть

Зміст

1. Початок кінця.....	5
2. Поява триффідів.....	24
3. Місто сліпих.....	52
4. Примари минулого.....	62
5. Світло в темряві.....	80
6. Зустріч.....	100
7. Нарада.....	118
8. Руйнування планів.....	132
9. Евакуація.....	157
10. Тіншем.....	172
11. Подорож триває.....	188
12. Безвихідь.....	199
13. Подорож у надії.....	217
14. Шернінг.....	228
15. Світ звужується.....	240
16. Зв'язковий.....	264
17. Стратегічний відступ.....	275

Літературно-художнє видання

ВІНДЕМ ДЖОН

День триффідів

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *Н. О. Міщенко*
Редактор *П. Й. Коробчук*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *А. В. Таланова*

Підписано до друку 11.01.2018. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 15,12.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

Віндем Дж.

В48 День триффідів : роман / Джон Віндем ; пер. з англ.
Р. Клочка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2018. — 288 с.

ISBN 978-617-12-4552-5

ISBN 978-0812967128 (англ.)

Триффіди — рослини-хижаки, які мають здатність рухатися, чути й навіть мислити. Вони озброєні небезпечними жалами, що вражають жертву отрутою на відстані кількох метрів. Тривалий час триффідів масово розводили на спеціальних фермах заради цінних речовин, які ті виробляли. При цьому дотримувалися всіх можливих заходів безпеки. Але одного разу система вийшла з ладу.... Внаслідок потужного зорепаду більша частина людства осліпла. Ті, хто дивом не втратив зір, намагаються подолати наслідки катастрофи. Однак є дещо страшніше за руїни й хаос: триффіди вирвалися на свободу й розпочали жорстоке полювання на людей...

УДК 821.111